

 **Gemengd
naar school**
Aannamebeleid

Een uitgave van het Kenniscentrum Gemengde Scholen

Inhoud

Voorwoord	3
Wat is aannamebeleid?	4
Waarom aannamebeleid?	4
Selectief aannemen van leerlingen: mag dat?	5
Ervaringen met aannamebeleid	6
Hoe komt gemeentelijk aannamebeleid tot stand?	8
Praktijkvoorbeelden	10
Nijmegen en Deventer: onafhankelijke heroverwegingscommissie _____	10
Amsterdam: samenwerking en gezamenlijke aanmelding _____	11
Nijmegen: centraal aanmeldpunt _____	12
Deventer: samenwerking tussen schoolbesturen _____	14
Colofon	15

Voorwoord

Van oudsher is er in Nederland sprake van segregatie in het onderwijs. Die verloopt vooral langs sociaaleconomische lijnen. In de eerste helft van de twintigste eeuw sprak men wel van klompenscholen en schoenenscholen om het verschil aan te duiden (arme mensen droegen toen klompen, ook in de stad). Tegenwoordig spreekt men meer van kansrijke en kansarme groepen. Omdat ethnische minderheden oververtegenwoordigd zijn in de lagere sociaaleconomische klassen, wordt in de grotere steden ook wel gesproken van 'zwarte' en 'witte' scholen.

De afgelopen vier jaar hebben pilotgemeenten beleidsinstrumenten uitgetoetst om gemengde scholen te bevorderen en segregatie tegen te gaan. In 2008 begonnen er zeven pilotgemeenten, uiteindelijk waren er twaalf. Het Kenniscentrum Gemengde Scholen heeft de pilots ondersteund. Gemeenten, schoolbesturen, scholen en oudergroepen zijn van advies voorzien. Twee maal per jaar zijn bijeenkomsten met de pilotgemeenten gehouden, waar ervaringen werden uitgewisseld en men van elkaar kon leren.

De ervaringen laten zien in hoeverre onderwijssegregatie goed bestreden en voorkomen kan worden. Om deze en andere ervaringen te delen, heeft het Kenniscentrum een serie brochures gemaakt over de vier belangrijkste instrumenten: aannamebeleid, gerichte voorlichting (inclusief scholentochten), ouderinitiatieven, en vriendschapsscholen.

Doelgroepen voor de brochures zijn: schoolbesturen en scholen in het basisonderwijs, ouders en gemeenten. Zij kunnen samen helpen bij het meer gemengd maken van scholen. Door uit te gaan van deze brochure kunnen zij optimaal gebruik maken van de stand van de kennis en hoeven zij niet het wiel op dit terrein opnieuw uit te vinden.

Deze brochure gaat over het aannamebeleid, waarmee gemeenten en scholen segregatie kunnen tegengaan door voorwaarden te stellen aan de toelating van leerlingen door scholen. Vanuit het Kenniscentrum is Jeroen Peters de expert op dit gebied. Hij heeft bijvoorbeeld zitting in de klachtencommissies van Nijmegen en Deventer, is projectleider aannamebeleid bij de gemeente Den Haag en heeft goed zicht op wat er in andere gemeenten gebeurt. Hij heeft ervoor gezorgd dat deze brochure de stand van onze kennis op dit terrein goed weergeeft

De brochures over gemengde scholen staan samen met andere informatie ook op de website www.gemengdescholen.nl.

Het Kenniscentrum hoopt van harte dat ouders, scholen, schoolbesturen en gemeenten met deze informatie geïnspireerd aan de slag gaan om het onderwijs kleur te geven.

Guido Walraven

Coördinator Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen

Wat is aannamebeleid?

We spreken van aannamebeleid als individuele scholen of scholen en gemeente gezamenlijk, afspraken maken over het toelatingsbeleid van leerlingen.

Waarom aannamebeleid?

In Nederland hebben alle scholen regels voor de toelating van leerlingen. Bijvoorbeeld omdat zijn de identiteit van de school willen bewaken, zoals scholen met een religieuze of levensbeschouwelijke grondslag. Scholen op christelijke grondslag bijvoorbeeld kunnen van de ouders van hun leerlingen verwachten dat zij er een christelijke levensstijl op nahouden, of actief lid zijn van een kerkgemeenschap. Ook openbare scholen hebben regels, bijvoorbeeld omdat zij niet ongebreideld willen of kunnen groeien.

Steeds vaker maken ook gemeenten samen met schoolbesturen regels voor de toelating van kinderen, die dan voor een deel of alle scholen in de stad gelden. Hiervoor zijn twee belangrijkste redenen: de beperkte middelen voor huisvesting van scholen en het tegengaan van segregatie. Dat laatste wordt ook wel omschreven als het tegengaan van 'witte' en 'zwarte' scholen.

Op het moment dat het aantal leerlingen op een school sterk groeit, moet de gemeente voor extra onderwijs-huisvesting zorgen. Vaak wordt de oplossing gevonden in leegstaande lokalen bij andere scholen, maar dit is geen wenselijke situatie. Om dan tot een goede verdeling van de schoolgebouwen te komen maken gemeenten en schoolbesturen in een wijk of buurt afspraken over het aannamebeleid.

Het tegengaan van segregatie en het bevorderen van integratie is een verplicht onderwerp in het kader van de Lokale Educatieve Agenda. Daartoe is in sommige gemeenten een centraal aannamebeleid, waarmee kansrijke' en 'kansarme' leerlingen meer evenwichtig over de scholen in een buurt worden verdeeld, en de scholen qua populatie een betere afspiegeling van hun buurt of wijk vormen.

Voorbeelden van regels rondom de aanmelding, toelating en inschrijving van leerlingen

Aanmelding

- Kinderen worden ingeschreven als zij de leeftijd van 2 jaar hebben bereikt;
- Aanmelding kan pas na een gesprek met de directeur.

Toelating

- Broertjes en zusjes van huidige leerlingen hebben voorrang;
- Kinderen van personeelsleden hebben voorrang;
- Kinderen moeten een minimale Cito-score hebben om bijvoorbeeld tot het Voortgezet Onderwijs te worden toegelaten;
- Kinderen en hun ouders moeten de grondslag van de school onderschrijven;
- Wie het eerst komt, wie het eerst maalt;
- Ouders moeten lid zijn van een bepaald kerkgenootschap of geloof.

Inschrijving

- Het inschrijfformulier en de ouderverklaring moeten zijn ondertekend.

Selectief aannemen van leerlingen: mag dat?

Scholen en gemeenten zijn niet vrij om zelf alle regels rondom het aanmeldingsbeleid te bepalen. Ongeacht de reden voor de invoering van het toelatingsbeleid, zijn er regels waaraan moet worden voldaan wil het beleid bij de rechter standhouden. Die beginselen en regels zijn:

- Gelijkheidsbeginsel;
- Non-discriminatiebeginsel;
- Wet Medezeggenschap Scholen;
- Publicatie.

Hieronder wordt nader op bovenstaande regels ingegaan.

Gelijkheidsbeginsel en Non-discriminatiebeginsel

De belangrijkste grenzen voor aannamebeleid zijn het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel. Het gelijkheidsbeginsel bepaalt dat gelijke gevallen hetzelfde moeten worden behandeld. Het non-discriminatiebeginsel bepaalt dat er niet mag worden gediscrimineerd op bijvoorbeeld geslacht of nationaliteit.

Voor openbaar onderwijs geldt dat het algemeen toegankelijk is, wat wil zeggen dat scholen niet mogen selecteren op bijvoorbeeld geloof of nationaliteit. Een openbare school mag wel een maximum aantal leerlingen vaststellen, mits er in de buurt voldoende andere openbare scholen zijn.

Een bijzondere school op religieuze of levensbeschouwelijke grondslag mag wel op geloof selecteren, maar die ruimte is beperkt: het toelatingsbeleid moet consequent worden uitgevoerd en duidelijk worden gecommuniceerd. Dat blijkt uit de jurisprudentie van de Commissie Gelijke Behandeling.

Voor schoolbesturen die gebruik maken van een centrale aanmelding, is alleen een verdeling op objectief vast te stellen gronden toegestaan, zoals onderwijsachterstand. Hierbij wordt in de regel gebruikgemaakt van de gewichtenregeling die is opgesteld door het ministerie van Onderwijs.

Wet Medezeggenschap Scholen

Een schoolbestuur mag in de loop der tijd zijn beleid wijzigen of aanscherpen, maar dat moet dan weloverwogen en openlijk zijn, en in overleg met de medezeggenschapsraad, op grond van de Wet Medezeggenschap Scholen (WMS).

De medezeggenschapsraad heeft adviesrecht met betrekking tot vaststelling of wijziging van het beleid met betrekking tot de toelating en verwijdering van leerlingen (artikel 11 onder J WMS). Als het nieuwe beleid van toepassing is meer scholen binnen een groep, is de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad het aangewezen orgaan.

Publicatie

Het beleid en de daarbij behorende spelregels van een school dienen kenbaar te worden gemaakt aan de potentiële ouders, bijvoorbeeld via publicatie in de schoolgids en op de website. Bij het aanmelden van een kind kan de school de regels ook aan de ouders/verzorgers meegeven.

Ervaringen met aannamebeleid

Tot nu toe is er in Nederland op beperkte schaal ervaring opgedaan met stads(deel)breed aannamebeleid. Vooral nog lijkt dat een goed middel om scholen een afspiegeling te laten zijn van hun wijk. Door met een aannamebeleid te werken, kunnen gemeente en schoolbesturen samen de segregatie op scholen tegengaan en integratie op scholen bevorderen.

Aanmeldmoment

Uiterlijk bij het bereiken van de leerplichtige leeftijd moet een kind zijn ingeschreven bij een school. Om een kind te kunnen inschrijven, dienen de ouders of wettelijke vertegenwoordigers het kind eerst bij de school aan te melden.

Afhankelijk van de gemeente kan hierbij sprake zijn van een vast aanmeldmoment.

Daar zijn twee varianten bij te onderscheiden:

1. De *leeftijd* waarop leerlingen aangemeld kunnen worden, bijvoorbeeld vanaf 2 jaar. Kinderen kunnen wel dan het hele jaar door worden aangemeld;
2. De *datum* waarop kinderen kunnen worden ingeschreven, bijvoorbeeld jaarlijks op 1 januari.

1) Leeftijd als aanmeldmoment

Leeftijd als aanmeldmoment

In het kader van “Haags talent erkent”, de Haagse Educatieve Agenda 2010 – 2014 (HEA), werd tussen de schoolbesturen en de gemeente De Haag afgesproken dat een eenduidige inschrijfmoment voor het primair onderwijs zou worden ingevoerd.

Aanleiding was het gebrek aan gelijke kansen voor ouders om hun kind te kunnen aanmelden bij de school van hun voorkeur. Dit werd voornamelijk veroorzaakt door het gebrek aan transparantie over de mogelijkheden om hun kind te kunnen aanmelden. Hoog opgeleide ouders meldden hun kinderen namelijk eerder (op jongere leeftijd) aan dan laag opgeleide ouders (die van deze mogelijkheid niet op de hoogte zijn) waardoor de populaire scholen niet of beperkt bereikbaar werden voor kinderen van laag opgeleide ouders. Zelfs laag opgeleide ouders die in de directe nabijheid van deze populaire scholen woonden, konden hun kinderen niet in de buurt op school doen.

Met ingang van 1 januari 2013 kunnen ouders hun kind aanmelden vanaf het moment dat het kind één jaar wordt. Schoolbesturen en gemeente hanteren daarbij dan de volgende uitgangspunten:

- Aanmelding kan het hele jaar door, maar er is één beslismoment over toelating voor alle basisscholen in Den Haag.
- Er wordt decentraal aangemeld bij de gewenste school.
- Het aanmeldsysteem is alleen voor de start op de basisschool op vierjarige leeftijd.
- Er wordt gewerkt met een één geautomatiseerd administratiesysteem.
- De beslistermijn over toelating tot de school is veertien dagen na sluiting van de aanmeldtermijn.

Aanvankelijk was de beoogde invoeringsdatum 1 januari 2011. Het bleek echter niet haalbaar omdat het creëren van draagvlak onder de schoolbesturen meer tijd kostte dan was voorzien. Een les die hier geleerd kan worden is dat er doorlopend (politieke) aandacht vereist is.

2) Datum als aanmeldmoment

Een klein aantal basisscholen (circa 5%) heeft de afgelopen jaren gewerkt met een vaste aanmelddatum. Een vergelijkbaar percentage heeft een aanmeldleeftijd gehanteerd.

Scholen werken meestal met een aanmeldmoment omdat er een maximum voor het aantal leerlingen geldt. In bijna de helft van de gemeenten hanteerden de scholen een wachtlijst. Selectie vindt plaats op basis van volgorde van aanmelding, postcode, het feit of broertjes of zusjes al op de desbetreffende school zitten, of een combinatie hiervan.

Vaste aanmelddatum

Voor- en nadelen voor ouders

- Snel duidelijkheid over inschrijving na de sluitingsdatum;
- Eenduidig advies op basis van heldere regels;
- Transparante en eerlijke inschrijving met eerlijke, objectieve spelregels die voor iedereen hetzelfde zijn;
- Voorkomen wordt dat ouders hun kinderen te laat aanmelden, waardoor de populaire scholen al 'vol' zijn.

Dat laatste argument speelt een grote rol, blijkt uit onderzoek. Het onderzoek liet zien dat ruim een kwart van de 'witte' scholen de afgelopen jaren geconfronteerd werden met overinschrijving. Bij de 'zwarte' scholen was dit slechts bij zes procent.

Een ander positief punt is de duidelijkheid van een vaste aanmelddatum voor ouders. Uit een artikel in 'de Volkskrant' bleek dat er in Brussel ouders zijn die 17 dagen voor de inschrijving bij een populaire school op de stoep gaan zitten. In Amsterdam worden ongeboorte kinderen aangemeld met de echofoto in de hand. Dergelijke excessen kunnen met het instellen van een aanname moment worden voorkomen.

Nadelen die worden genoemd zijn:

- De keuzevrijheid van onderwijs komt in het geding. Als gevolg hiervan zouden er meer particuliere scholen kunnen komen;
- Er zal door ouders worden gezocht naar middelen om het vaste aanmeldmoment te omzeilen, wat tot rechtszaken kan leiden.

Voor- en nadelen voor scholen en schoolbesturen

De volgende *voordelen* voor de scholen en schoolbesturen kunnen worden genoemd:

- Geen dubbele inschrijvingen meer;
- Inschrijven op een bepaalde datum geeft snel duidelijkheid over de samenstelling van de eerste groepen in het betreffende schooljaar;
- Volledige transparantie in het beleid van alle schoolbesturen in de gemeente;
- Tijdsbesparing: populaire scholen worden dagelijks gebeld door ouders die informatie willen, om extra gesprekken vragen om de eigen situatie te kunnen verduidelijken, en ouders die advies vragen hoe ze de procedure kunnen omzeilen et cetera;
- De aanmelding van leerlingen wordt geconcentreerd, waardoor voorlichting, inschrijving en andere zaken efficiënter plaats kunnen vinden;
- Duidelijkheid richting ouders: zij weten, als er tenminste sprake is van goede en objectieve voorlichting, wanneer de aanmelding zal plaatsvinden en hoe de procedure verloopt. Dit kan rechtszaken over plaatsing op een individuele school voorkomen;
- Evenredige verdeling van leerlingen over scholen, waardoor wordt voorkomen dat sommige scholen uitpuilen terwijl andere te maken krijgen met leegstand en alle gevolgen van dien.

Als *nadeel* kan worden genoemd:

- Minder invloed op de samenstelling van de leerlingpopulatie.

Hoe komt gemeentebreed aannamebeleid tot stand?

Het vormgeven van een nieuw, gemeentebreed aannamebeleid heeft nogal wat voeten in aarde. Niet alleen de gemeente heeft daar eigen ideeën over; de scholen hebben dat natuurlijk ook. Vooral als het aanmeldmoment voor alle scholen gaat gelden, is het van belang dat ook alle scholen mee-werken en kunnen meebeslissen - en daar gaat veel energie in zitten!

Het Kenniscentrum Gemengde Scholen heeft de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met de vormgeving van gemeentelijk aannamebeleid en op basis daarvan worden de volgende algemene tips gegeven (en wordt op valkuilen gewezen).

Projectleider

Voor schoolbesturen en de gemeente kan aannamebeleid een middel zijn in de strijd tegen segregatie. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om efficiënter om te gaan met de middelen voor onderwijshuisvesting. Daarom zal er iemand van of namens de gemeente verantwoordelijk moeten zijn voor het vormgeven van het aannamebeleid.

Daarnaast speelt de gemeente een rol als voor een centrale gemeentelijke aanmelding gebruik gemaakt wordt van gegevens uit de Gemeentelijke Basisadministratie.

Selectie van wijken

Vooraf moet duidelijk zijn of het aannamebeleid voor de hele stad gaat gelden of voor een beperkt aantal wijken of buurten. Aannamebeleid is bedoeld om gelijke kansen te bevorderen en segregatie tegen te gaan dus het heeft alleen zin in wijken met scholen die geen goede afspiegeling zijn van de wijk of waar sprake is van een hoge uitstroom van leerlingen.

Draagvlak van schoolbesturen

Draagvlak onder scholen en besturen is essentieel. Betrek schoolbesturen via een werkgroep bij het opstellen en uitwerken van de voorstellen. Ten eerste om ze medeverantwoordelijkheid zijn voor het beleid en ten tweede om te zorgen dat later praktische uitvoeringsproblemen soepel verloopt.

Communicatie

- Het is van belang dat alle betrokkenen op hetzelfde moment dezelfde informatie hebben.
- Organiseer eventueel een bijeenkomst voor schoolbestuurders (en directeuren) waarbij de (on)mogelijkheden van het werken met één aanmeldprocedure wordt uitgelegd.
- Lever scholen standaardteksten over het aannamebeleid die zij in hun schoolgidsen en op websites kunnen opnemen.
- Betrek de afdelingen communicatie van de gemeente en schoolbesturen bij het proces. Zorg dat de communicatie naar 'buiten' uiterst zorgvuldig wordt gedaan. Ouders willen bijvoorbeeld niet dat hun kind een '(proef)project' wordt.
- Zorg voor een eenduidig gemeentelijk geluid. Zowel bestuurlijk als ambtelijk moet duidelijk zijn wat het gewenste doel is en op welke termijn (bij een termijn moet overigens in jaren worden gedacht, niet in maanden).

Uitvoeringspraktijk

Houd rekening met de uitvoeringspraktijk. Denk bijvoorbeeld aan aanpassingen aan het administratieve systeem, wat over het algemeen veel tijd kost. Wanneer je een digitaal systeem wilt, oriënteer je dan ook bij (deel)gemeenten met ervaring zoals Nijmegen en Amsterdam ZuiderAmstel.

Afstemmingscommissie

Zorg voor een afstemmingscommissie van schoolbesturen (die ook na invoering van het beleid blijft bestaan) zodat scholen gelijke gevallen op hetzelfde manier behandelen. Dat voorkomt dat scholen een eigen beleid gaan voeren.

Klachtencommissie

Zorg voor een klachtencommissie waar ouders terecht kunnen.

Evaluatie

Het jaarlijks evalueren van de gang van zaken met betrekking tot het aannamebeleid is de eerste jaren essentieel. Op basis van de ervaring kunnen aanpassingen plaatsvinden die het proces in de komende jaren kunnen verbeteren en verfijnen.

Praktijkvoorbeelden

Nijmegen en Deventer onafhankelijke heroverwegingscommissie

Gemeente Nijmegen en Deventer werken beide met onafhankelijke heroverwegingscommissies (in Deventer 'Commissie voor advies heroverweging geschillen' genoemd).

De belangrijkste reden voor het instellen van een onafhankelijke commissie was dat in het gezamenlijk beleid van alle schoolbesturen in 'lastige' gevallen een gelijk beleid voor alle scholen gevoerd zou moeten worden. Zonder een dergelijke commissie zouden individuele schoolbesturen tot verschillend beleid kunnen komen en dat is niet gewenst. Bovendien geeft dat verschil onduidelijkheid voor ouders.

De praktijk in beide gemeenten laat enige verschillen zien in de frequentie waarmee de commissies worden ingeschakeld. De commissie in Deventer heeft in drie jaar tijd twee geschillen behandeld terwijl in Nijmegen in een iets kortere periode ruim 40 zaken zijn voorgelegd.

In grote lijnen heeft zowel in Nijmegen als in Deventer ongeveer de helft van de ouders gelijk gekregen.

De belangrijkste redenen om ouders in het gelijk te stellen was gelegen in onjuiste en/of onduidelijke communicatie door schooldirecteuren, eerder gedane toezeggingen en bijzondere omstandigheden waarop de hardheidsclausule van toepassing was.

In beide gemeenten is geen van de in het ongelijk gestelde ouders tot op heden naar de rechter gegaan.

De belangrijkste *voordelen* van het werken met een **onafhankelijke heroverwegingscommissie** zijn:

- eenheid van beleid voor alle schoolbesturen
- huisnabije afhandeling van klachten
- snelheid van werken
- onafhankelijkheid.

Nadelen van het werken met een onafhankelijke heroverwegingscommissie zijn:

- onduidelijkheid door het bestaan van meerdere klachtencommissies
- de kosten van het in stand houden van de commissie.

De belangrijkste *voordelen* van het werken met de **reguliere bezwaarprocedure** zijn:

- duidelijkheid doordat er maar één klachtencommissie is
- onafhankelijkheid
- lagere kosten doordat de klachtencommissie al regulier bekostigd wordt.

Nadelen van het werken met een reguliere bezwaarprocedure zijn:

- minder snel uitspraken
- geen uniformiteit in uitspraken.
- behandeling klachten in Utrecht of Den Haag

De kosten van de reguliere klachtenprocedure zijn in Deventer en Nijmegen al meegenomen in de reguliere exploitatie van de gemeente. De kosten van een heroverwegingscommissie met deskundigen daarentegen niet. Gemiddeld ontvangt een voorzitter van zo'n commissie € 180 – 200 netto per zitting en de leden circa € 150 per zitting. Daarnaast ontvangen ze een reiskostenvergoeding. De kosten komen daarmee op circa € 1.000 per zitting. Verder moeten kosten worden gemaakt voor een ambtelijk secretaris (tenzij deze, zoals in Deventer en in Nijmegen) door de gemeente kosteloos beschikbaar wordt gesteld.

Amsterdam samenwerking en gezamenlijke aanmelding

In Amsterdam zijn in verschillende stadsdelen projecten met betrekking tot het aanmeldbeleid. Het eerste project wat in werking is getreden was de scholenring in de Rivierenbuurt.

Rivierenbuurt

In de Rivierenbuurt staan vijf basisscholen. Deze scholen vonden het belangrijk dat kinderen in hun eigen buurt naar de basisschool kunnen gaan, zodat zij leeftijdgenootjes uit hun eigen woonomgeving kunnen ontmoeten.

De scholen hebben daarom een 'Regeling aanmelden, plaatsen en inschrijven van toekomstige vierjarigen in de Rivierenbuurt' afgesproken. Centraal in de regeling staat dat kinderen die dicht bij een basisschool wonen, voorrang krijgen bij plaatsing op deze school.

Aanmelden kan vanaf het moment dat een kind 2 jaar is bij de school van eerste keuze, door middel van het inleveren van het aanmeldformulier waarop de drie scholen van voorkeur staan.

Wanneer op een basisschool het aantal aanmeldingen het beschikbare aantal plaatsen overtreft, past de school de voorrangsregels toe.

Doordat de vijf scholen samenwerken, weten zij op welke scholen er nog plaats is. De directeuren hebben allemaal toegang tot een digitaal systeem waarin de actuele informatie staat.

De scholen proberen in onderling overleg de uitgelote kinderen van de Rivierenbuurt op de 2e of 3e voorkeursschool te plaatsen.

Na de invoering van dit inschrijvingsstelsel hebben veel meer ouders gekozen voor een school in de eigen buurt, met als gevolg dat er te weinig plaatsen waren. Om dat probleem het hoofd te bieden zijn er noodgebouwen bijgeplaatst.

De wijze van werken is inmiddels uitgebreid met scholen in Buitenveldert. Ook in andere stadsdelen wordt deze aanpak overwogen.

Amsterdam West

In 2010 is een door de meeste scholen een convenant afgesloten over de invoering van 'Schoolwijzer West'. Ouders melden zich via een centraal geautomatiseerd systeem aan. Elke maand worden kinderen toegelaten tot de scholen waarbij het uitgangspunt is dat kinderen in hun eigen wijk naar school gaan.

In praktijk blijkt dat het systeem voldoet, hoewel er ook tekortkomingen zijn. Zo wordt er bij de wijkindeling gebruik gemaakt van postcodes, wat in sommige gevallen onredelijk uitwerkt.

Een andere tekortkoming was dat vooraf niet duidelijk was waar ouders met klachten terecht konden.

In 2012 zal het eerste jaar worden geëvalueerd.

Nijmegen centraal aanmeldpunt

De site www.schoolwijzernijmegen.nl is het centrale punt waar Nijmeegse ouders hun kind kunnen aanmelden voor een basisschool. Het speciaal ontwikkelde aanmeldpunt is een initiatief van de Nijmeegse schoolbesturen en de gemeente. Het is opgezet om alle kinderen in Nijmegen een gelijke kans te bieden op plaatsing op hun favoriete school.

Met dit aanmeldpunt wordt getracht de sociaal-economische segregatie in het basisonderwijs tegen te gaan. Door de 'vlucht' van hoogopgeleide ouders, die hun kind al op zeer jonge leeftijd op een aantal populaire scholen aanmeldden, deed zich bij andere scholen de situatie voor dat meer dan 40 procent (en in sommige gevallen zelfs 60 procent) van de leerlingenpopulatie uit kinderen van laagopgeleide ouders bestond.

Het is het streven met het centrale aanmeldsysteem en de nieuwe aanmeldregels dat leerlingenpopulaties van de scholen meer een afspiegeling van de wijken waarin deze staan te laten zijn.

Ouders kunnen hun kind bij Schoolwijzer Nijmegen aanmelden als het 2 jaar en 9 maanden oud is. Ze kunnen drie tot zes scholen op hun digitale verlanglijstje plaatsen en zijn volledig vrij in de selectie van deze scholen. Als een school meer aanmeldingen ontvangt dan er plek is, krijgen kinderen voorrang die een broertje of zusje op de school hebben of die in de buurt wonen, vervolgens leerlingen die bijdragen aan een evenwichtige samenstelling van de schoolpopulatie.

De belangrijkste elementen in de Nijmeegse aanpak die het aanmeldsysteem voldoende solide maken voor juridische klachten en bezwaren, zijn:

- Alle besturen voor basisonderwijs in Nijmegen hanteren dezelfde spelregels voor aanname en toelating.
- De spelregels leiden direct noch indirect tot enige vorm van discriminatie. Het basisuitgangspunt is de wil van alle besturen voor het primair onderwijs in Nijmegen om segregatie op basis van onderwijsachterstanden te bestrijden.
- De keuzevrijheid van ouders blijft overeind. Bovendien heeft iedereen gelijke kansen op de school van zijn keuze een plaats te krijgen. Dit laatste in tegenstelling tot het vroegere systeem, waarbij degene die als eerste kwam een plaats had.
- Er is sprake van één transparant aanmeldingssysteem met heldere spelregels.
- Er is een hardheidsclausule waardoor kennelijke onredelijke uitkomsten kunnen worden gecorrigeerd.
- Ouders hebben de mogelijkheid bezwaar te maken tegen de eventueel voor hen onbillijke gevolgen van een advies tot plaatsing bij een door de besturen gezamenlijk in het leven geroepen heroverwegingscommissie.

In 2011 is een evaluatie van de Centrale aanmelding in Nijmegen uitgevoerd.

De evaluatie laat o.a. zien dat de instroom van scholen nog niet beter gemengd is. Omdat Schoolwijzer pas één jaar gefunctioneerd heeft is het te vroeg om definitieve conclusies te trekken.

Ouders waarderen echter de transparante en eerlijke regels van schoolwijzer. Maar tegelijkertijd ervaart de helft van de ouders Schoolwijzer als een (beperkte) inbreuk op hun keuzevrijheid, met name omdat in het digitale systeem de dichtstbijzijnde scholen voor ingevuld worden en de verplichting om minimaal 3 scholen in te vullen.

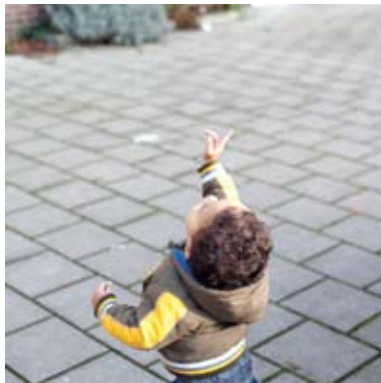
Over draagvlak bij ouders kan op basis van het evaluatieonderzoek gezegd worden dat het draagvlak voor de spelregels broertje/zusje en buurtkind groter is dan het draagvlak voor de spelregel gemengde populatie.

Tegelijk was er wel enige kritiek op de werking van schoolwijzer, die als onpersoonlijk en bureaucratisch werd getypeerd.

De onafhankelijke heroverwegingscommissie werd positief ervaren, hoewel de commissie wel erg juridisch wordt gevonden.

De schoolbesturen hebben aangegeven met het systeem te willen doorgaan en daarbij de genoemde verbeterpunten op te pakken. Ook de meerderheid van de gemeenteraad stemde voor continuering.

praktijkvoorbeeld

Deventer samenwerking tussen schoolbesturen

Deventer probeert al jaren iets te doen aan de groepen ouders die dagelijks met hun kind de wijk uit fietsen. Vooral de scholen in de binnenstad en in de omliggende dorpen Schalkhaar en Diepenveen zijn populair bij goed opgeleide ouders. Gevolg was ook dat er vervolgens geen plaats was voor kinderen die wel in de directe nabijheid van de school woonden maar zich later aanmelden of konden aanmelden vanwege verhuizing. In de binnenstad moesten zij noodgedwongen uitwijken naar een school buiten hun eigen wijk.

De invoering van een centraal aanmeldmoment moest verbetering brengen in de afspiegeling van de wijk binnen de scholen. En daarnaast het beleid, waarbij ouders hun kind op een centraal moment aanmelden en kinderen uit de buurt voorrang hebben.

In de zomer van 2008 werd in Deventer een convenant getekend door alle schoolbesturen in de gemeente samen met de gemeente Deventer. De aanpak houdt globaal in dat ouders hun kinderen op een vast moment aanmelden bij de school van hun keuze. Aan het eind van een kalenderjaar ontvangen de ouders van wie de kinderen over een jaar 4 jaar oud worden een brief met uitleg over de aanmeldprocedure en een beschrijving van scholen in de gemeente. Voor 1 februari dienen de ouders hun kinderen aan te melden bij de school van hun keuze

Vervolgens komen de schoolbesturen bijeen en bespreken de aanmeldingen. Broertjes en zusjes en kinderen uit het “voedingsgebied” krijgen voorrang bij de toelating.

Voor 1 mei krijgen de ouders de uitslag of hun kind wel of niet geplaatst kan worden op de school van hun eerste keuze. De ouders van wie de kinderen niet op deze school kunnen worden geplaatst, omdat zij in een ander voedingsgebied wonen, worden door het schoolbestuur met elkaar in contact gebracht. Met die ouders wordt dan gezamenlijk gesproken over een andere schoolkeuze, waarbij de schoolbesturen actief en stimulerend optreden.

Heeft dit beleid effect gehad?

Kwam vroeger 65% van de leerlingen op de twee populaire binnenstadscholen uit andere delen van de stad, nu komt het merendeel uit de wijk zelf. Ouders lijken met de invoering van het beleid te kiezen voor een school in de buurt, waardoor de meeste schoolkeuzeverzoeken gehonoreerd konden worden. Slechts een heel klein deel, namelijk 29 op een totaal van 1180 leerlingen, kon niet geplaatst worden op de school van hun eerste keuze in het jaar 2009. Zij werden daarover telefonisch geïnformeerd en kregen de mogelijkheid een speciaal georganiseerde informatieavond te bezoeken.

Het beleid om de school een afspiegeling van de wijk te laten zijn heeft enig effect gehad. In de periode van 2006 t/m 2010 is te constateren dat ieder jaar alle Deventer scholen gezamenlijk een klein beetje meer een afspiegeling zijn geworden van de wijk waar in ze staan.

Colofon

Tekst: Jeroen Peters

Eindredactie: Timke Visser

Ontwerp: Greetje de Graaff

Dit is een uitgave van het Landelijk Kenniscentrum Gemengde Scholen.

Het Kenniscentrum ontvangt subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Mocht u na het lezen van deze brochure meer informatie willen hebben over het mengen van scholen in het algemeen en aanmeldbeleid in het bijzonder, dan kunt u terecht op www.gemengdescholen.nl.

Ook voor ondersteuning of advies kunt u bij het Kenniscentrum terecht.

Andere publicaties in deze reeks zijn:

Gemengde Scholen, Ouderinitiatieven

Gemengde Scholen, Scholencarrousel

Gemengde Scholen, Vriendschapsscholen

